HEEN ALS KIND *terug als arts*

Toen Luat (47) als jonge bootvluchteling in Nederland belandde, beloofde hij zijn moeder in Vietnam één ding: dat hij dokter zou worden. Voor *De Reünie* reisde hij af naar zijn geboorteland, waar Luat zijn aangrijpende relaas doet.

tekst Ernest Marx **fotografie** *KRO De Reünie* en privé-archief

Luat (6) nabij zijn ouderlijk huis, voordat het communistische regime Saigon innam en het leven drastisch veranderde

Luat (9) te midden van zijn ouders, een nichtje (linksonder), zijn jongste zusje (rechtsonder) en de pastoor

Tijdens mijn derde nacht op open zee begon het hevig te stormen. De vissersboot waarop we de territoriale wateren van Vietnam waren ontvlucht, leek steeds kleiner te worden. Het schip was dertien meter lang, drie meter breed en zat volgepakt met lotgenoten, allemaal gevlucht voor het Noord-Vietnamese communistische regime. Ik kende er niemand. We zaten met 155 mensen op elkaar gepropt, als sardientjes in blik. Hoelang moesten we nog? De boot was sowieso te klein om naar Maleisië te varen; bovendien had de motor het een dag eerder al begeven. Daarom dobberden we doelloos rond op de Zuid-Chinese Zee en waren we volledig overgeleverd aan de elementen. Alleen als we zouden worden opgemerkt door een passerend schip hadden we een kans op overleven.

Het ging harder waaien en de zee werd woester. Het duurde niet lang voor ons piepkleine bootje als een plastic kinderspeeltje moeiteloos werd opgetild door de gigantische golven. Als reusachtige bergen rolden de watermassa's op ons af. We waren machteloos. Ik was pas zestien jaar oud en wist zeker dat we dit niet zouden overleven. Met de gedachte dat mijn laatste uur had geslagen, verloor ik verkleumd mijn bewustzijn; ik was oververmoeid en er was geen eten en drinken meer aan boord.'

DAG MOEDER, IK GA

'Ruim vijf jaar eerder veranderde het leven voor mij en mijn familie. We hadden het altijd erg goed gehad, tot de Noord-Vietnamezen in 1975 Saigon innamen, de stad waar ik geboren en getogen ben. Ik had vijf oudere broers en drie zussen. Mijn vader bekleedde een hoge functie in de Zuid-Vietnamese regering, we woonden in een groot huis en hadden twee auto's. Mét chauffeur. Daarnaast was mijn moeder een ijzersterke vrouw die haar eigen winkel runde. Ze was de spil van het gezin. Of het nu ging om zakelijke beslissingen, de opvoeding van de kinderen of in welk huis we zouden wonen: zij had de touwtjes in handen. Als zij iets in haar hoofd had, kreeg ze het altijd voor elkaar.

Het leven in Saigon werd benauwend. Als je openlijk kritiek uitte op het communistische regime, werd je opgepakt. En er was dienstplicht. Achttienjarige Vietnamese jongens moesten het leger in om

Luat terug op het modderstrand waar hij begin jaren tachtig in een sloepje stapte en zijn land ontvluchtte

In 1997 maakte Luat de belofte aan zijn moeder waar: in Amsterdam haalde hij zijn artsendiploma

tegen Cambodja te vechten. Velen doken onder zodra ze achttien werden. Mijn broers ook. Ze kwamen nauwelijks nog buiten. Uiteindelijk besloot mijn moeder dat dit geen leven was. Er moest iets gebeuren en mijn vader stemde ermee in. De vluchtpogingen van mijn broers mislukten keer op keer. Ze werden gesnapt door de politie of hun boot kwam niet opdagen. Een paar uur later waren ze altijd weer terug. Ooit zou mijn beurt komen.

Ik was net zestien geworden toen er op een dag een man aan de deur kwam. Mijn moeder en ik waren alleen thuis. Ik sleutelde wat aan mijn fiets terwijl zij opendeed. De man zei: "We hebben weer een transport, wilt u iemand meesturen?" Mijn moeder riep me bij zich: "Luat, probeer het maar..." Ik trok snel mijn schoenen aan, zij gaf me een beetje geld en ik reed weg, achter op de brommer bij die man. Ik had mijn moeder kort gedag gezegd. Alsof ik haar hoogstens een paar uur niet zou zien. Wisten wij veel. "Dag moeder, ik ga", zei ik. Waarschijnlijk dachten we er allebei achteraan: tot straks. Maar geen van ons beiden sprak die woorden hardop uit.'

KOUD, TREURIG & EENZAAM

'Ik was ontzettend gespannen. Het was mijn eerste vluchtpoging en ik wist dat de kans om opgepakt te worden groot was. Na twee uur reizen kwam ik aan bij een huis aan zee. Daar heb ik even geslapen tot het donker werd. Achter het huis was een breed modderstrand waar ik overheen moest om bij een kleine sloep met buitenboordmotor te komen. Het bootje voer de duisternis in, richting het open water, waar een grotere vissersboot lag te wachten. Toen ik aan boord stapte en een plekje vond op het bovendek, was ik opgelucht. Ik had het gered! Ik werd kalm en keek achterom, waar ik de lichtjes aan de oever steeds vager zag schitteren. Toen drong het voor het eerst tot me door: ik ga weg, vanaf nu ben ik alleen op de wereld. Ik werd bang.

Na drie dagen en vier nachten uitzichtloos ronddobberen op zee verscheen aan de horizon het silhouet van een boot. Eindelijk. Het bleek een Nederlands vrachtschip te zijn. Via touwen klommen we aan boord en na een dag varen bereikten we de haven van Singapore. Ik werd daar opgevangen in een vluchtelingenkamp, waar ik uiteindelijk

vier maanden heb gezeten voordat ik met het vliegtuig naar Nederland mocht. Het was november. Wat een treurig landschap. Er stonden veel bomen maar daar zaten geen blaadjes aan. Het was koud en ik voelde me alleen. Na enkele maanden in verschillende vluchtelingenkampen ben ik naar Groningen verhuisd, waar ik met een volwassen Vietnamees stel in één huis woonde. Het was fijn dat ik weer naar school mocht. Ik kwam in 3-atheneum terecht.'

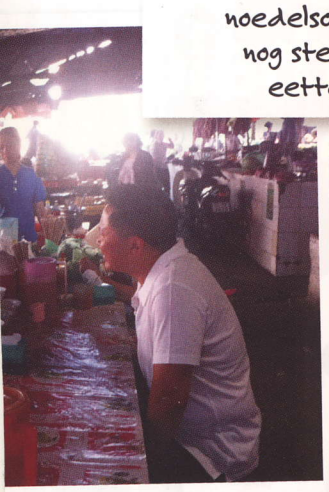

Na al die jaren is de lekkerste noedelsoep in Ho Chi Minhstad nog steeds te krijgen in dit eettentje op de markt

Samen met zijn middelste broer zit Luat voor het voormalige parlementsgebouw, waar hun vader tot 1975 werkte. Tegenwoordig is hier het concertgebouw

TROTSE MOEDER

'Op een gegeven moment verbaasde het me dat ik al maanden geen brief van mijn vader had ontvangen. Daarvoor schreef hij mij bijna iedere dag over alledaagse gebeurtenissen thuis, waardoor ik me altijd heel dicht bij hem, mijn familie en mijn oude leven voelde. Ik putte daar veel troost uit. Er deden in die tijd vreselijke verhalen de ronde over een boot vol Vietnamese vluchtelingen die het niet had gered. Uiteindelijk ben ik er zelf achter gekomen. Mijn vader, mijn twee zussen en een aantal neven en nichten zaten op die boot. Ze waren verdronken. Mijn moeder had het mij niet durven schrijven, omdat ze dacht dat ik het niet aankon. Ze had gelijk. Mijn wereld stortte in. Op mijn kamertje in Groningen heb ik minstens drie dagen in bed gelegen. Ik kon niets meer.

Mijn geluk was dat ik toen bij een pleeggezin in Heerde kon komen wonen, waar ik veel steun kreeg. Op momenten dat de pijn bijna onverdraaglijk was, dacht ik aan mijn moeder en besefte ik dat zij nog meer pijn moest hebben. Ze was haar man en twee dochters kwijtgeraakt en inmiddels woonden vier van haar zonen verspreid over de hele wereld. Al haar hoop was gevestigd op een beter leven voor ons. Ik moest iets terugdoen. In een brief heb ik haar een belofte gedaan. Ik schreef: "Mama, ik beloof je dat ik iets van mijn leven zal maken. Ooit word ik arts!" Na het atheneum ben ik aan de Universiteit van Amsterdam medicijnen gaan studeren. In het begin was dat natuurlijk vreselijk zwaar, omdat mijn Nederlands nog zo slecht was. Maar ik hield woord.

In 1997 haalde ik mijn artsendiploma. Gelijk daarna ben ik voor het eerst weer teruggegaan naar Vietnam. Dat was spannend. Ik was ontzettend blij om weer bij mijn moeder te kunnen zijn, maar het verdriet van de laatste tien jaar had haar getekend. Ik zag de pijn in haar ogen. Dat was moeilijk. Hoewel ze blijdschap of trots sowieso nooit rechtstreeks uitte, hoorde ik van anderen dat ze uitgebreid had verteld over haar zoon die het in Nederland tot arts had geschopt. Ik wist het: ze is trots op mij. Het gevoel dat ik uiteindelijk iets voor haar hebben kunnen terugdoen, geeft mij enorme voldoening.'

WIJZER GEWORDEN

'Als ik mijn levensloop bekijk, moet ik toch zeggen dat ik heel erg tevreden ben. Ik heb het hartstikke goed. Ik werk als huisarts in Hoofddorp, ben getrouwd en heb twee zoons van twaalf en vier jaar. Het leven heeft mij veel leuke ervaringen gebracht, maar ook veel verdriet. Daardoor ben ik wijzer geworden. Dat helpt mij nu om mijn patiënten zo goed mogelijk te kunnen helpen. Gek genoeg heb ik mijn lot altijd geaccepteerd. Ook toen ik helemaal niets had. Ik ben niet iemand die eenzaam en vol zelfmedelijden eindeloos blijft zitten treuren. Ik heb altijd iets willen maken van mijn leven en als ik op problemen stuit, ga ik er extra hard tegenaan. Zo is mijn karakter nu eenmaal. Dat heb ik van mijn moeder.'

De nieuwe reeks van De Reünie start op 25 november 2012. Het verhaal van Luat is te zien in de aflevering over 3-atheneum 1983 van De Heertganck in Heerde.